

Құрылтайшы және баспагер:

«Қазақстан Республикасының
Заңнама және құқықтық
ақпарат институты» ШЖҚ РМК
2006 жылдан бастап шығады
Журналдың материалдары
www.iz.adilet.gov.kz
сайтында орналастырылған
Заң ғылымдары бойынша
диссертациялардың негізгі ғылыми
нәтижелерін жариялауға арналған
басылымдар тізіліміне енгізілген
(ҚР БҒМ БҒСБК 30.05.2013 ж.
№894 бұйрығы)

Редакциялық кеңес құрамы

Сәрпеков Р.Қ. (Нұр-Сұлтан,
Қазақстан) – (төраға)
Абайділдинов Е.М. – з.ғ.д. (Нұр-
Сұлтан, Қазақстан)
Абызов Р.М. – з.ғ.д. (Мәскеу, Ресей)
Бельх В.С. – з.ғ.д. (Екатеринбург,
Ресей)
Губин Е.П. – з.ғ.д. (Мәскеу, Ресей)
Мельник Р.С. – з.ғ.д. (Киев, Украина)
Моисеев А.А. – з.ғ.д. (Мәскеу, Ресей)
Муромцев Г.И. – з.ғ.д. (Мәскеу, Ресей)
Рахметов С.М. – з.ғ.д. (Нұр-Сұлтан,
Қазақстан)
Малиновский В.А. – з.ғ.д. (Нұр-
Сұлтан, Қазақстан)
Унзила Шапақ – з.ғ.д. (Нұр-Сұлтан,
Қазақстан)

Редакциялық алқа құрамы

Құлжабаева Ж.О. – з.ғ.к. (Нұр-Сұлтан,
Қазақстан) – (төраға)
Азер Алиев – PhD (Киль, Германия)
Айымбетов М.А. – ҚР еңбек сіңірген
мәдениет қайраткері (Нұр-Сұлтан,
Қазақстан)
Байниязова З.С. – з.ғ.к. (Саратов,
Ресей)
Қазбаева Ә.Ғ. – з.ғ.к. (Нұр-Сұлтан,
Қазақстан)
Казиев З.Ғ. – з.ғ.к. (Нұр-Сұлтан,
Қазақстан)
Князова А.Ж. – (Нұр-Сұлтан,
Қазақстан)
Қоныс В.Т. – з.ғ.к. (Нұр-Сұлтан,
Қазақстан)
Куликпаева М.Ж. – PhD (Нұр-
Сұлтан, Қазақстан)
Нұрғазинов Б.Қ. – з.ғ.к. (Нұр-Сұлтан,
Қазақстан)
Нұрмағамбетов Р.Ғ. – PhD (Челябинск,
Ресей)
Примашев Н.М. – з.ғ.к. (Нұр-Сұлтан,
Қазақстан)
Рахымбердин К.Х. – з.ғ.д. (Өскемен,
Қазақстан)
Тегізбекова Ж.Ч. – з.ғ.к. (Бишкек,
Қызығызстан)

Бас редактор

Дүйсенов Е.А. – з.ғ.к.

Журнал редакциясы

Колтубаева Г.Б.
Ердешева Д.Т.
Жұмагелдина Б.Ж.
Байленова А.К.
Джамбуршин К.А.

Қазақстан Республикасы Мәдениет
және ақпарат министрлігі Ақпарат
және мұрағат комитетінің
БАҚ есепке қою туралы куәлігі
№ 17761-Ж 25.06.2019 ж.
(Алғашқы есепке қою кезіндегі нөмірі
мен мерзімі №6592-Ж. 07.09.2005 ж.)

Мекен-жайы:

Қазақстан Республикасы, 010000,
Нұр-Сұлтан қ., Мәңгілік ел даңғ., 8 үй
тел: 8(7172)74-02-06;
факс: 8(7172)74-14-43
www.iz.adilet.gov.kz
E-mail: instzak-kz@mail.ru,
institutzakonodatelstva@gmail.com

МАЗМҰНЫ

Қазақстан Республикасының Заңнама және құқықтық ақпарат институтының директоры Р.Қ. Сәрпековтің кіріспе сөзі.....	8
Редакция бағанасы	14
ҚР Әділет министрінің Қоғамдық кеңес алдындағы есептік кез- десудегі баяндамасы (2019 жылғы 31 мамыр).....	18
Конституциялық және әкімшілік құқық	
М.Х. МАТАЕВА Қазақстан және Орталық Азия елдері парла- менттерінің конституциялық регламенттелуі.....	22
Б.К. НҰРҒАЗИНОВ, А.С. ТӨЛЕПБАЕВА Әкімшілік сот өн- дірісіндегі соттың рөлі.....	31
Т.И. РЯХОВСКАЯ (Новосибирск қ.) Ресей мен Қазақстан- ның конституциялық құқығының дамуындағы ортақ және өзіндік ерекшеліктер туралы мәселеге.....	38
Р.Қ. СӘРПЕКОВ, С.С. ШЕШЕНБАЕВА Әкімшілік-про- цестік және әкімшілік-рәсімдік қатынастар: ұғымы, ерекшеліктері және олардың арақатынасы.....	44
А.Б. ҚАЙЖАҚПАРОВА, Б.Б. ЕРМЕКБАЕВ Әкімшілік сот ісін жүргізудегі өкілдік институтының құқықтық табиғаты туралы.....	51
Азаматтық және азаматтық іс жүргізу құқығы	
М.К. СҮЛЕЙМЕНОВ, А.Е. ДҮЙСЕНОВА Соттар мен төреліктердің өзара іс-қимылы: теория және практика мәселелері.....	58
Т.И. МАКАРОВА, Г.Т. ДЖАБАЙЛДАЕВА (Минск қ.) Реме- диация жерді құқықтық қорғау бағыты ретінде.....	72
М.А. ЕСТЕМИРОВ Отандық сот практикасында бірізділік та- лабының қолданылуына қысқаша шолу.....	77
Қылмыстық құқық және қылмыстық процесс	
Д.А. ФИНК In rem мүлікте ықтимал тәркілеуді қамтамасыз ету үшін мүлікке тыйым салу.....	82
А.Т. КӘРІПОВА, Е.А. ОМАРОВ, А.Ж. ӘКІШЕВ Қыл- мыстық процестегі процестік шығасылар: ұғымы мен белгілері.....	91
Халықаралық құқық және салыстырмалы құқықтану	
О.Н. ТОЛОЧКО (Минск қ.) Мемлекеттердің халықара- лық-құқықтық жауапкершілігі заңдық жауапкершіліктің айрықша түрі ретінде.....	100
Е.Б. АБДРАСУЛОВ, Ж.И. ИБРАГИМОВ, Г.А. ТӨЛЕУХА- НОВА Мемлекеттік қызметшілердің кәсіптік құқықтық мәдени- етін қалыптастыру және нығайту: шет елдердің тәжірибесі.....	107
А.Қ. ҚҰРМАНОВА, Қ.Е. ИСМАҒҰЛОВ Халықаралық және ұлттық құқықтағы мәжбүрлеу институтын ресми түсіндіру пробле- масы.....	114
Құқықтық мониторинг	
А.Ғ. ҚАЗБАЕВА, Н.Н. ОМАРОВА Құқықтық мониторингті дамытудың кейбір аспектілері және оның перспективалары.....	122
М.Х. ХАСЕНОВ Қазақстан Республикасының жылжымай- тын мүлікке құқықтарды мемлекеттік тіркеу туралы заңнамасын талдау нәтижелері туралы.....	130
М.И. ДЯЧУК Азаматтық сот ісін жүргізудегі татуластыру рәсімдері.....	141
А.С. РАМАЗАНОВА Қазақстан Республикасында медиация- ның қолданылу салаларының проблемалары.....	148
М.И. ДЯЧУК, А.С. ҚОЖАБЕКОВА Ұлтаралық және діна- ралық жанжалдарды реттеудегі медиация.....	154
Мемлекеттік тілдегі заң шығармашылығы практи- касынан	
Г.К. АҚЫЛБЕКОВА Ғылыми лингвистикалық сараптама жүргізудің кейбір мәселелері.....	162
Д.М. ШЫҒЫСБАЕВА, Н.А. ХАМЗИНА Терминдерді кол- дану: тиімділігі мен келеңсіздіктері.....	168
А.К. МАХАМБЕТОВА Латын әліпбиіне негізделген кейбір әліпбилер туралы.....	175

Жас ғалым мінбері	
Л.А. ЖЕРЖ (Ирпень к., Украина) Заңсыз транспланттауға байланысты қылмыстардың алдын алу мен болдырмаудың шетелдік тәжірибесі.....	183
Е.М. ЕЛУБАЙ, Н.Б. МАУЫТҚАЛИ Қазақстан Республикасының тәуелсіздік жылдарындағы қылмыстық саясатының даму тарихынан.....	192
М.Е. ТӨЛЕУОВА Халықаралық-құқықтық құжаттарда және кейбір шет елдердің заңнамаларында паракорлықтың құқықтық регламенттелуі.....	200
Е.А. МҰХАНБЕДИЕВ Прецедентті құқық қолдану жүйесінің «қолданыстағы құқығы»: үш деңгейлі реттеу перспективалары және Қытай тәжірибесі.....	206
Ғылыми өмір хроникасы	
Қазақстан Республикасының Заңнама және құқықтық ақпарат институтының Сапарғалиев оқулары шеңберінде «Қазақстан Республикасының Құқықтық саясат тұжырымдамасын (2010 жылдан 2020 жылға дейінгі кезең) іске асырудың өзекті мәселелері» тақырыбында өткен халықаралық ғылыми-практикалық конференцияға қатысуы туралы ақпараттық хабарлама, 2019 жылғы 5 сәуір, Алматы қ.....	217
Қазақстан Республикасының Заңнама және құқықтық ақпарат институты өкілдерінің халықаралық жария құқық бойынша «Блищенков оқулары» XVII халықаралық конгресіне қатысуы туралы ақпараттық хабарлама, Мәскеу қ., 2019 жылғы 13 сәуір.....	220
Қазақстан Республикасы Әділет министрлігі делегациясының «Tashkent Law Spring» I халықаралық заң форумына қатысуы туралы ақпараттық хабарлама, 2019 жылғы 24-26 сәуір, Ташкент қ.....	226
ҚР ЗҚАИ директорының «Құқықтық жүйелердің конвергенциясы: ағылшын құқығы және Қазақстан құқығы» атты баяндамасы.....	229
«Ұлттық заңнаманы талдау аясында корпоративтік құқықтың кейбір элементтерін енгізу перспективалары» атты дөңгелек үстел туралы ақпараттық хабарлама, Нұр-Сұлтан қ., 2019 жылғы 13 мамыр.....	233
Кітапхана қорына келіп түскен басылымдардың көрмесі туралы ақпараттық хабарлама.....	236
«Соттық құқықтық саясат» халықаралық ғылыми-практикалық конференция жұмысына қатысу туралы ақпараттық хабарлама, Санкт-Петербург қ., 2019 жылғы 17-18 мамыр.....	237
«Құқық және экономика: ұлттық тәжірибе және даму стратегиясы» атты халықаралық заң форумы туралы ақпараттық хабарлама, Новосибирск қ., Ресей Федерациясы, 2019 жылғы 22-24 мамыр.....	241
«Жаршының» мұрағат беттері	
Р.Г. МИРОНОВ Бостандықты шектеу түріндегі қылмыстық жазаның қазіргі түсінігі (ҚР ЗИ Жаршысындағы мақала, №2 (22)-2011, 38-40-б.).....	246
Қ.Е. ИСМАҒҰЛОВ, Б.Ж. ҚЫЗДАРБЕКОВА З.ғ.д. Р.Г.Мионовтің «Бостандықты шектеу түріндегі қылмыстық жазаның қазіргі түсінігі» ғылыми жарияланамына қайтып оралғанда.....	249
Библиография	
А.Н. Жеребцов пен Н.В. Павловтың «Административная правоприменительная практика: теоретические и практические аспекты» атты монографиясына рецензия. - М.: Юстицинформ, 2018. – 167 б.....	253
З.ғ.д., проф. К.А. Бекашевтің халықаралық жария құқық жөніндегі оқулығына рецензия.....	255
А.И. Бастрыкин, В.П. Кириленко, В.А. Шамахова жалпы ред. «Экстремизм в современном мире» атты монографияларына рецензия. - СПб.: ИПЦ СЗИУ РАНХиГС, 2018. – 444 б.....	257
Даналық ойлар	260

Учредитель и издатель:
РГП на ПХВ «Институт
законодательства и правовой
информации Республики Казахстан»
Издается с 2006 года
Все материалы журнала размещаются
на сайте www.iz.adilet.gov.kz
Включен в перечень изданий
для публикации основных научных
результатов диссертаций
по юридическим наукам
(Приказ ККСОН МОН РК №894
от 30.05.2013 г.)

Состав Редакционного совета
Сарпеков Р.К. (Нур-Султан, Казах-
стан) – (председатель)
Абайдельдинов Е.М. – д.ю.н. (Нур-
Султан, Казахстан)
Абызов Р.М. – д.ю.н. (Москва, Россия)
Белых В.С. – д.ю.н. (Екатеринбург,
Россия)
Губин Е.П. – д.ю.н. (Москва, Россия)
Мельник Р.С. – д.ю.н. (Киев, Украина)
Моисеев А.А. – д.ю.н. (Москва, Россия)
Муромцев Г.И. – д.ю.н. (Москва,
Россия)
Рахметов С.М. – д.ю.н. (Нур-Султан,
Казахстан)
Малиновский В.А. – д.ю.н. (Нур-
Султан, Казахстан)
Унзила Шапак – д.ю.н. (Нур-Султан,
Казахстан)

Состав Редакционной коллегии
Кулжабаева Ж.О. – к.ю.н. (Нур-
Султан, Казахстан) – (председатель)
Азер Алиев – PhD (Киль, Германия)
Айымбетов М.А. – заслуженный
деятель культуры РК (Нур-Султан,
Казахстан)
Байниязова З.С. – к.ю.н. (Саратов,
Россия)
Казбаева А.Г. – к.ю.н. (Нур-Султан,
Казахстан)
Казиев З.Г. – к.ю.н. (Нур-Султан,
Казахстан)
Киязова А.Ж. – (Нур-Султан,
Қазақстан)
Конусова В.Т. – к.ю.н. (Нур-Султан,
Казахстан)
Кулиспаева М.Ж. – PhD (Нур-Султан,
Казахстан)
Нургазинов Б.К. – к.ю.н. (Нур-Султан,
Казахстан)
Нурмагамбетов Р.Г. – PhD (Челябинск,
Россия)
Примашев Н.М. – к.ю.н. (Нур-Султан,
Казахстан)
Рахимбердин К.Х. – д.ю.н. (Усть-Ка-
меногорск, Казахстан)
Тегизбекова Ж.Ч. – к.ю.н. (Бишкек,
Кыргызстан)

Главный редактор
Дюсенов Е.А. – к.ю.н.

Редакция журнала
Колтубаева Г.Б.
Ердешева Д.Т.
Жумагелдина Б.Ж.
Байленова А.К.
Джамбуршин К.А.

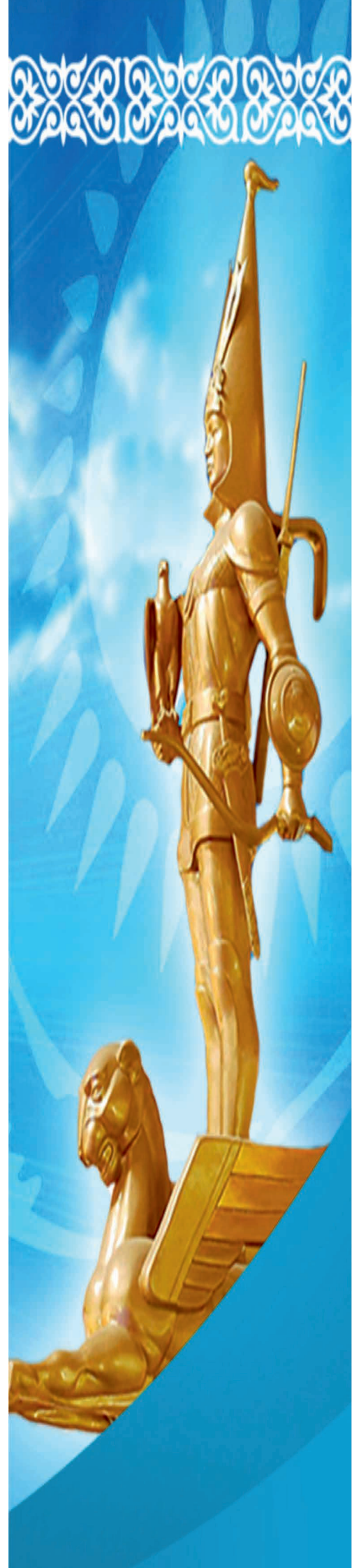
Свидетельство о постановке
на учет СМИ № 17761-Ж
от 25.06.2019 г. Комитета информации
и архивов Министерства культуры
и информации Республики Казахстан
(№ и дата первичной постановки на учет
№6592-Ж. 07.09.2005 г.)

Адрес:
Республика Казахстан, 010000,
г. Нур-Султан, пр. Мәңгілік ел, д. 8
тел.: 8(7172)74-02-06;
факс: 8(7172)74-14-43
www.iz.adilet.gov.kz
E-mail: instzak-kz@mail.ru,
institutzakonodatelstva@gmail.com

СОДЕРЖАНИЕ

<i>Вступительное слово директора Института законодательства и правовой информации Республики Казахстан Сарпекова Р.К.</i>	9
Колонка редакции	15
<i>Доклад министра юстиции РК на отчетной встрече перед Общественным советом (31 мая 2019 года)</i>	18
Конституционное и административное право	
М.Х. МАТАЕВА Конституционная регламентация парламентов Казахстана и стран Центральной Азии	22
Б.К. НУРГАЗИНОВ, А.С. ТУЛЕПБАЕВА Роль суда в административном судопроизводстве	31
Т.И. РЯХОВСКАЯ (г. Новосибирск) К вопросу об общем и самобытном в развитии конституционного права России и Казахстана	38
Р.К. САРПЕКОВ, С.С. ШИШИМБАЕВА Административно-процессуальные и административно-процедурные отношения: понятие, особенности и их соотношение	44
А.Б. КАЙЖАКПАРОВА, Б.Б. ЕРМЕКБАЕВ О правовой природе института представительства в административном судопроизводстве	51
Гражданское и гражданско-процессуальное право	
М.К. СУЛЕЙМЕНОВ, А.Е. ДУЙСЕНОВА Взаимодействие судов и арбитражей: проблемы теории и практики	58
Т.И. МАКАРОВА, Г.Т. ДЖАБАИЛДАЕВА (г. Минск) Ремедиация как направление правовой охраны земель	72
М.А. ЕСТЕМИРОВ Краткий обзор применения требования единообразия в отечественной судебной практике	77
Уголовное право и уголовный процесс	
Д.А. ФИНК Наложение ареста на имущество для обеспечения возможной конфискации in rem	82
А.Т. КАРИПОВА, Е.А. ОМАРОВ, А.Ж. АКИШОВ Процессуальные издержки в уголовном процессе: понятие и признаки	91
Международное право и сравнительное правоведение	
О.Н. ТОЛОЧКО (г. Минск) Международно-правовая ответственность государств как особый вид юридической ответственности	100
Е.Б. АБДРАСУЛОВ, Ж.И. ИБРАГИМОВ, Г.А. ТОЛЕУХАНОВА Формирование и укрепление профессиональной правовой культуры государственных служащих: опыт зарубежных стран	107
А.К. КУРМАНОВА, К.Е. ИСМАГУЛОВ Проблема официального толкования института принуждения в международном и национальном праве	114
Правовой мониторинг	
А.Г. КАЗБАЕВА, Н.Н. ОМАРОВА Некоторые аспекты развития правового мониторинга и его перспективы	122
М.Х. ХАСЕНОВ О результатах анализа законодательства Республики Казахстан о государственной регистрации прав на недвижимое имущество	130
М.И. ДЯЧУК Примирительные процедуры в гражданском судопроизводстве	141
А.С. РАМАЗАНОВА Проблемы сфер применения медиации в Республике Казахстан	148
М.И. ДЯЧУК, А.С. КОЖАБЕКОВА Медиация в регулировании межнациональных и межрелигиозных конфликтов	154
Из практики законодательства на государственном языке	
Г.К. АКЫЛБЕКОВА Некоторые вопросы проведения научной лингвистической экспертизы	162
Д.М. ШЫНГЫСБАЕВА, Н.А. ХАМЗИНА Применение терминов: эффективность и неуместность	168
А.К. МАХАМБЕТОВА О некоторых алфавитах на основе латиницы	175

Трибуна молодого ученого	
Л.А. ЖЕРЖ (г. Ирпень, Украина) Зарубежный опыт предупреждения и предотвращения преступлений, связанных с незаконной трансплантацией.....	183
Е.М. ЕЛУБАЙ, Н.Б. МАУЫТҚАЛИ Из истории развития уголовной политики Республики Казахстан за годы его независимости.....	192
М.Е. ТУЛЕУОВА Правовая регламентация ответственности за взяточничества в международно-правовых документах и законодательствах некоторых зарубежных стран.....	200
Е.А. МУХАНБЕДИЕВ «Право в действии» системы прецедентного правоприменения: перспективы трехуровневого регулирования и опыт Китая.....	206
Хроника научной жизни	
Информационное сообщение об участии Института законодательства и правовой информации Республики Казахстан в международной научно-практической конференции в рамках Сапаргалиевских чтений на тему «Актуальные вопросы реализации Концепции правовой политики Республики Казахстан (период с 2010 до 2020 года)», 5 апреля 2019 года, г. Алматы.....	218
Информационное сообщение об участии представителей Института законодательства и правовой информации Республики Казахстан в XVII международном конгрессе по международному публичному праву «Блищенковские чтения», г. Москва, 13 апреля 2019 года.....	222
Информационное сообщение об участии делегации Министерства юстиции Республики Казахстан в I Международном юридическом форуме «Tashkent Law Spring», 24-26 апреля 2019 года, г. Ташкент.....	227
Доклад директора ИЗПИ РК «Конвергенция правовых систем: английское право и право Казахстана».....	229
Информационное сообщение о круглом столе «Перспективы внедрения некоторых элементов корпоративного права в свете анализа национального законодательства», г. Нур-Султан, 13 мая 2019 года.....	234
Информационное сообщение о выставке изданий, поступивших в фонд.....	237
Информационное сообщение об участии в работе Международной научно-практической конференции «Судебная правовая политика», г. Санкт-Петербург, 17-18 мая 2019 года.....	238
Информационное сообщение о Международном юридическом форуме «Право и экономика: национальный опыт и стратегии развития», г. Новосибирск, Российская Федерация, 22-24 мая 2019 г.....	242
Архивные страницы «Вестника»	
Р.Г. МИРОНОВ Современное понимание уголовного наказания в виде ограничения свободы (статья в Вестнике ИЗ РК, №2(22)-2011, с. 38-40).....	246
К.Е. ИСМАГУЛОВ, Б.Ж. КЫЗДАРБЕКОВА Возвращаясь к научной публикации д.ю.н. Р.Г. Миронова «Современное понимание уголовного наказания в виде ограничения свободы».....	249
Библиография	
Рецензия на монографию Жеребцова А.Н. и Павлова Н.В. «Административная правоприменительная практика: теоретические и практические аспекты. - М.: Юстицинформ, 2018. – 167 с.....	253
Рецензия на учебник д.ю.н., проф. К.А. Бекашева по международному публичному праву.....	255
Рецензия на монографию под общ.ред. А.И. Бастрькина, В.П. Кириленко, В.А. Шамахова «Экстремизм в современном мире». - СПб.: ИПЦ СЗИУ РАНХиГС, 2018. – 444 с.....	257
Мудрые мысли	260

Founder and publisher:
RSE on the REM «Institute
of Legislation and Legal information
of the Republic of Kazakhstan»

Published since 2006

All journal materials are placed
on the website

www.iz.adilet.gov.kz

Included in the list of publications of basic
scientific results of dissertations on legal
sciences (Order CCES MES RK №894
from 05.30.2013)

Editorial Council members

Sarpekov R.K. (*Nur-Sultan, Kazakhstan*)
– (*Chairman*)

Abaydeldinov E.M. – *d.j.s. (Nur-Sultan, Kazakhstan)*

Abyzov R.M. – *d.j.s. (Moscow, Russian)*

Belih V.S. – *d.j.s. (Ekaterinburg, Russian)*

Gubin E.P. – *d.j.s. (Moscow, Russian)*

Melnik R.S. – *d.j.s. (Kiev, Ukraine)*

Moiseev A.A. – *d.j.s. (Moscow, Russian)*

Muromcev G.I. – *d.j.s. (Moscow, Russian)*

Rahmetov S.M. – *d.j.s. (Nur-Sultan, Kazakhstan)*

Malinovski V.A. – *d.j.s. (Nur-Sultan, Kazakhstan)*

Unzila Shapak – *d.j.s. (Nur-Sultan, Kazakhstan)*

Editorial Board members

Kulzhabayeva Zh.O. – *c.j.s. (Nur-Sultan, Kazakhstan)* – (*Chairman*)

Azer Aliyev – *PhD (Kiel, Germany)*

Aiyymbetov M.A. – *Honored Worker of Culture of Kazakhstan, (Nur-Sultan, Kazakhstan)*

Bainiyazova Z.S. – *c.j.s. (Saratov, Russian)*

Kazbayeva A.G. – *c.j.s. (Nur-Sultan, Kazakhstan)*

Kaziyev Z.G. – *c.j.s. (Nur-Sultan, Kazakhstan)*

Kiyazova A.Zh. – (*Nur-Sultan, Kazakhstan*)

Konusova V.T. – *c.j.s. (Nur-Sultan, Kazakhstan)*

Kulikpayeva M.Zh. – *PhD (Nur-Sultan, Kazakhstan)*

Nurgazinov B.K. – *c.j.s. (Nur-Sultan, Kazakhstan)*

Nurmagambetov R.G. – *PhD (Chelyabinsk, Russian)*

Primashev N.M. – *c.j.s. (Nur-Sultan, Kazakhstan)*

Rakhimberdin K.H. – *d.j.s. (Ust-Kamenogorsk, Kazakhstan)*

Tegizbekova Zh.Ch. – *c.j.s. (Bishkek, Kyrgyzstan)*

Chief Editor

Dyussenov Ye.A. – *c.j.s.*

The editorial staff

Koltubayeva G.B.

Yerdesheva D.T.

Zhumageldina B.Zh.

Bailenova A.K.

Dzhamburshin K.A.

*The certificate of registration of mass media
№17761-G from 25.06.2019 from
the Committee of Information and Archives
of the Ministry of Culture and Information
of the Republic of Kazakhstan
(Number and date of primary registration
№6592-Zh.07.09.2005.)*

Address:

The Republic of Kazakhstan,
010000, Nur-Sultan, Mangilik el pr., 8
tel.: 8 (7172) 74-02-06
fax: 8 (7172) 74-14-43
www.iz.adilet.gov.kz
e-mail: instzak-kz@mail.ru,
institutzakonodatelstva@gmail.com

CONTENT

*Report of the Vice-Minister Pan N.V. during an extended session of
the Ministry panel on the outcomes of Ministry of justice in 2018*..... 8

Editorial..... 16

*Report of the Minister of Justice of the Republic of Kazakhstan at
the reporting meeting before the Public Council (May 31, 2019)*..... 18

Constitutional and Administrative Law

M.H. MATAYEVA Constitutional regulation of the parliaments
of Kazakhstan and countries of Central Asia..... 22

B.K. NURGAZINOV, A.S. TULEPBAEVA Role of a court in
administrative legal proceedings..... 31

T.I. RYAKHOVSKAYA (Novosibirsk) To the question of the
general and original development of the constitutional law of Russia
and Kazakhstan..... 38

R.K. SARPEKOV, S.S. SHISHIMBAYEVA Administrative
procedural and administrative processual relations: the concept,
features and their interrelation..... 44

A.B. KAIZHAKPAROVA, B.B. YERMEKBAYEV On legal
nature institute of representative in administrative legal proceedings..... 51

Civil and Civil Procedural Law

M.K. SULEIMENOV, A.E. DUSENOVA The interaction of
courts and arbitration: problems of the theory and practice..... 58

T.I. MAKAROVA, G.T. DZHABAYLDAEVA (Minsk)
Remediation as a direction of legal protection of lands..... 72

M.A. YESTEMIROV Brief review of the application of the
requirement of uniformity in domestic judicial practice..... 77

Criminal law and Criminal procedure

D.A. FINK Seizure of property for ensuring possible confiscation
of in rem..... 82

A.T. KARIPOVA, Y.A. OMAROV, A.J. AKISHOV Legal fees
in the criminal process: the concept and features..... 91

International and Comparative law

O.N. TOLOCHKO (Minsk) International legal liability of states
as a special kind of legal responsibility..... 100

**È.B. ABDRASULOV, ZH.I. IBRAGIMOV, G.A. TOLEU-
KHANOVA** Forming and strengthening the professional legal culture
of public servants: foreign practice..... 107

A.K. KURMANOVA, K.E. ISMAGULOV The problem of the
official interpretation of the institute of compulsion in international and
national law..... 114

Legal monitoring

A.G. KAZBAYEVA, N.N. OMAROVA Some aspects of
development of legal monitoring and its prospects..... 122

M.H. KHASSENOV On the results of the analysis of legislation
of the Republic of Kazakhstan on the state registration of rights to
immovable property..... 130

M.I. DYACHUK Conciliating procedures in civil proceedings..... 141

A.S. RAMAZANOVA Problems of applications of mediation in
Republic Kazakhstan..... 148

M.I. DYACHUK, A.S. KOZHABEKOVA Mediation in the
regulation of inter-national and interreligious conflicts..... 154

Lawmaking practice in the official language

G. K. AKYLBEKOVA Some issues of scientific linguistic
expertise..... 162

D.M. SHYNGYSBAYEVA, N.A. KHAMZINA The translations
of the terms: efficiency and problems..... 168

A.K. MAKHAMBETOVA About some alphabets based on Latin..... 175

Young scholar tribune

L.A. ZHERZH (Irpen, Ukrain) Foreign experience in the prevention and prevention of crimes related to illegal transplantation.....183

E.M. ELUBAI, N.B. MAUYTKALI From history of development of criminal politics of Republic of Kazakhstan for years his independence.....192

M.E. TULEUOVA Legal regulation of bribery liability in international legal documents and legislation of some foreign countries.....200

E.A. MUKHANBEDIEV “Law in action” of the guiding cases system: perspectives on three-level regulation and China’s experience.....206

The Chronicle of Scientific Life

Information note on the participation of the Institute of legislation and legal information of the Republic of Kazakhstan in the international scientific-practical conference within the framework of the Sapargaliyev readings on the theme “Actual issues of the implementation of the Concept of legal policy of the Republic of Kazakhstan (period from 2010 to 2020)” Almaty, April 5, 2019.....219

Information note on the participation of representatives of the Institute of legislation and legal information of the Republic of Kazakhstan in the XVII international congress on the international public law «Blischenko readings» Moscow, April 13, 2019.....224

Information note on the participation of the delegation of the Ministry of Justice of the Republic of Kazakhstan in the I International Law Forum «Tashkent Law Spring», April 24-26, 2019, Tashkent.....228

Report of the Director of ILLI RK «The Convergence of Legal Systems: English Law and the Law of Kazakhstan».....229

Information note on the round table «Prospects for the implementation of some elements of corporate law in the light of the national legislation analysis», Nur-Sultan, May 13, 2019.....235

Information note on book fair.....236

Information note on participation in the International Scientific and Practical Conference «Judicial legal policy», St. Petersburg, May 17-18, 2019.....239

Information note on the International Legal Forum «Law and Economics: National Experience and Development Strategies», Novosibirsk, Russian Federation, May 22-24, 2019.....244

The archive pages of the «Bulletin»

R.G. MIRONOV Modern understanding of criminal punishment in the form of limitation of freedom (article in the Bulletin of the IL of the Republic of Kazakhstan, No. 2 (22) -2011, p. 38-40).....246

K.E. ISMAGULOV, B.ZH. KYZDARBEBKOVA Back to the article of the doctor of law, R.G. Mironov «Modern understanding of criminal punishment in the form of limitation of freedom».....249

Bibliography

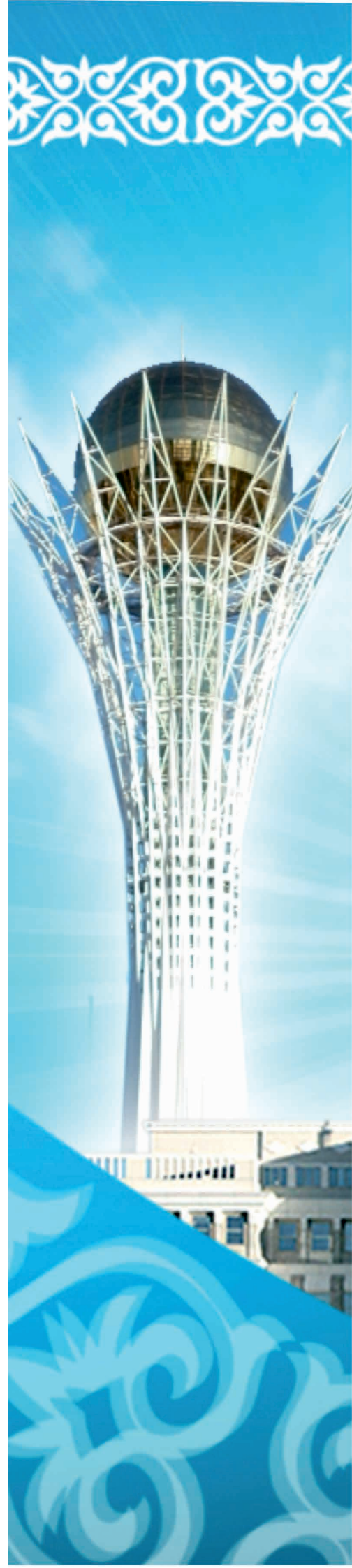
Review on the monograph of Zherebtsov A.N. and Pavlov N.V. “Administrative law enforcement practice: theoretical and practical aspects. - M.: Yustitsinform, 2018. - 167 p.....253

Review of the textbook Doctor of Law, Professor. K.A. Bekyashev on public international law.....255

Review on the monograph «Extremism in the modern world»: monograph/ed. by profs A.I. Bastrykin, V.P. Kirilenko, V.A. Shamakhov. St. Petersburg, Russia: NWIM RANEP. 2018. 444 p.....257

Wise thoughts

260

ҰЛТАРАЛЫҚ ЖӘНЕ ДІНАРАЛЫҚ ЖАНЖАЛДАРДЫ РЕТТЕУДЕГІ МЕДИАЦИЯ

Марианна Ивановна Дячук

С. Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан мемлекеттік университеті экономика және құқық факультеті, Азаматтық құқық және азаматтық іс жүргізу кафедрасының доценті, з.ғ.к.; Өскемен қ., Қазақстан Республикасы; e-mail: marianna_turani@mail.ru,

Әсия Сұлтанқызы Қожабекова

Қазақстан Республикасы Заңнама және құқықтық ақпарат институты Құқықтық мониторинг орталығының кіші ғылыми қызметкері; Нур-Сұлтан қ., Қазақстан Республикасы; e-mail: k.assiya.s@mail.ru.

Түйін сөздер: ұлтаралық жанжал; медиация; жанжалды шешу; медиативті практика; қоғам; мемлекет; реттеу; сот практикасы; жанжалды шешу мәдениеті; әлеуметтік-экономикалық; мәдени-тілдік; тарихи; ұлтаралық және дінаралық жанжалдар.

Аннотация. Бұл мақалада медиацияны құқықтық реттеу қарастырылады. Мақалада медиация институтының тұжырымдамасы, мақсаттары, міндеттері, медиация институтын енгізу, Қазақстан Республикасында медиацияның тиімді институтын құруға және дамытуға ықпал етеді. Қазақстан Республикасында медиация институтын құрудың тарихы ұлтаралық қақтығыстарды реттеуге медиацияның әлеуетін әлеуметтік талдау жасаған. Бұл медиацияның заманауи түрі тәуелсіз әлеуметтік-мәдени құбылыс ретінде қарастырыла алады, қазіргі заманғы медиация түрінің синонимі «құқықтық медиация» ұғымы ретінде қарастырылуы мүмкін. Зерттеудің бастапқы нүктесі қазіргі заманғы мағынада медиацияның өркендетті даму деңгейінде тұрған заңдылық институтының мүдделері диалогын тудыратын төменгі контекстік мәдениеттің феномені болып табылатындығы туралы идея болып табылады, ол өз кезегінде мемлекеттік билік күші мен күштеп монополиямен қамтамасыз етіледі.

Мақалада медиация кең мағынада қарастырылады - тарихи, қалыптасқан және дамып келе жатқан, күрделі әлеуметтік-мәдени құбылыс, ол белгілі бір дәрежеде ежелгі дәуірден бастап бүгінгі күнге дейінгі түрлі мәдениеттерде көрініс табады. Мұнда келіссөздер процесін жүзеге асыруда медиатордың болуы және ерекше рөлі айқындалады. Медиацияның заманауи түрі тәуелсіз әлеуметтік-мәдени құбылыс ретінде қарастырыла алады, «құқықтық медиация» ұғымы медиацияның заманауи түрі үшін синоним ретінде қарастырылуы мүмкін. Дегенмен, қазіргі заманғы қоғамда, табиғи, кейбір жағдайларда медиацияның қазіргі заманғы түрін толықтыратын медиацияның қосымша институционалдық нысандары өмір сүреді.

МЕДИАЦИЯ В РЕГУЛИРОВАНИИ МЕЖНАЦИОНАЛЬНЫХ И МЕЖРЕЛИГИОЗНЫХ КОНФЛИКТОВ

Дячук Марианна Ивановна

Доцент кафедры гражданского права и гражданского процесса факультета экономики и права ВКГУ им. С.Аманжолова, кандидат юридических наук; г. Усть-Каменогорск, Республика Казахстан; e-mail: marianna_turani@mail.ru,

Қожабекова Әсия Сұлтановна

Младший научный сотрудник Центра правового мониторинга Института законодательства и правовой информации Республики Казахстан, г. Нур-Сұлтан, Республика Казахстан; e-mail: k.assiya.s@mail.ru

Ключевые слова: межнациональный конфликт; медиация; разрешение конфликтов; медиативная практика; общество; государство; регулирование; судебная практика; культура разрешения конфликта; социально-экономические, культурно-языковые, исторические, межрелигиозные и межнациональные конфликты.

Аннотация. В данной статье рассматриваются вопросы правового регулирования медиации. В статье дается понятие, цели, задачи института медиации, принципы, внедрение института медиации, которое способствуют созданию и развитию в Республике Казахстан

эффективного института медиации. Описывается история становления института медиации в Республике Казахстан производится социологический анализ потенциала медиации в регулировании межнациональных конфликтов. В ней обосновывается, что современный тип медиации можно рассматривать как самостоятельный социокультурный феномен, синоним современного типа медиации можно считать понятие «правовая медиация». Отправной точкой исследования является идея, согласно которой медиация в современном понимании—это феномен низко контекстной культуры находящейся на том уровне цивилизованного развития, который предполагает диалог интересов опосредованный правовым институтом, который, в свою очередь, подкреплён государственной властью, обладающей монополией применения силы и принуждения.

В статье медиация рассматривается в широком смысле—это исторический сформировавшийся и эволюционирующее, сложное социокультурное явление, которое в той или иной степени находит отражение в различных культурах с древнейших времен до наших дней. Определяющим основанием здесь выступает присутствие и особая роль посредника, при осуществлении переговорного процесса. Современный тип медиации можно рассматривать как самостоятельный социокультурный феномен, синонимом современного типа медиации можно считать понятие «правовая медиация». Однако в современном обществе сосуществуют естественные, в ряде случаев внеинституциональные формы медиации, которые дополняют современный тип медиации.

MEDIATION IN THE REGULATION OF INTER-NATIONAL AND INTERRELIGIOUS CONFLICTS

Dyachuk Marianna Ivanovna

Candidate of Law, Associate Professor of the Department of Civil Law and Civil Procedure EKSU them. S.Amanzholov Faculty of Economics and Law, Ust-Kamenogorsk, Republic of Kazakhstan; e-mail: marianna_turani@mail.ru

Kozhabekova Assiya Sultanovna

Junior Researcher of the Institute of Legislation and Legal Information of the Republic of Kazakhstan, Nur-Sultan, e-mail: k.assiya.s@mail.ru

Keywords: *ethnic conflict; mediation; conflict resolution; media practice; society; State; regulation; arbitrage practice; conflict resolution culture; socio-economic, cultural language, historical, interfaith and interethnic conflict.*

Abstract. *This article deals with the legal regulation of mediation. The article gives the concept, goals, objectives of the institution of mediation, principles, implementation of the institution of mediation, which contribute to the creation and development in the Republic of Kazakhstan of an effective institution of mediation.*

Describes the history of the establishment of the institution of mediation in the Republic of Kazakhstan made a sociological analysis of the potential of mediation in the regulation of interethnic conflicts. It substantiates that the modern type of mediation can be viewed as an independent sociocultural phenomenon, a synonym for the modern type of mediation can be considered the concept of “legal mediation”. The starting point of the study is the idea that mediation in the modern sense is a phenomenon of low context culture that is at that level of civilized development, which involves a dialogue of interests mediated by a legal institution, which, in turn, is supported by state power with a monopoly of force and coercion.

In the article, mediation is considered in a broad sense — it is a historical, established and evolving, complex sociocultural phenomenon, which to some extent is reflected in various cultures from ancient times to the present day. The determining factor here is the presence and special role of the mediator in the implementation of the negotiation process. The modern type of mediation can be viewed as an independent sociocultural phenomenon, the notion of “legal mediation” can be considered a synonym for the modern type of mediation. However, in modern society, natural, in some cases, extra-institutional forms of mediation coexist, which complement the modern type of mediation.

Бүгінгі әлемде этносаралық байланыстардың шапшаң күшеюі байқалады, бұл көші-кон үдерістерінің жоғары динамикасына және әлеуметтік өзара әрекеттестіктің қарқындылығының өсуіне байланысты. Сонымен бірге әртүрлі этникалық топтардың өкілдері біртіндеп игерілді немесе этникалық топтың ішкі идентификациясын сақтаудың қажетті шарты әлеуметтік-мәдени сәйкестікті сақтау үшін дамыған институттардың құрамында болу болып табылатын жеке бірлікте өмір сүреді. Ұйымсыз топтардың өкілдерінің бұл интегралдық ассоциациясы диаспоралар мен бауырластықтар болып табылады, олардың ерекшелігі - ішкі ұйым, этникалық топ мүшелерінің жалпы шоғырлануы және этникалық ортаны сақтауға бағытталған. Басқа этникалық топтардағы айырмашылықтардың болуы және өсіру қоғамның «біз - олар» принципіне сәйкес бөлінуінің негізі болып табылады, бұл әртүрлі этникалық топтардың мүшелері арасында шиеленістің деңгейін жоғарылатуға әкеледі [1].

Қазақстанның ұлттық саясатының мәселелерін ескере отырып, табиғаты кейде этносаралық қатынастар мен осы саладағы проблемалар: әлеуметтік-экономикалық, мәдени-лингвистикалық, тарихи, дінаралық және этносаралық қатынастардан туындайтын жанжалдардың кез келген қоғамында нақты өмір сүруді ұмытпау керек.

Өкінішке орай, ұлттық және діни сәйкестілік немесе этникалық сәйкестілік топтары өзіндік мәдениеттің дәстүрлерін, әдет-ғұрыптарын сақтау және дамыту бағытында ғана емес, сондай-ақ әртүрлі мөлшердегі қақтығыстарда - ішкі адамдар арасындағы даулардан мемлекетаралық қақтығыстарға дейін әртүрлі көріністерде көрінеді. Осындай жоспарды қарама-қайшылықты шешу қажеттілігі түрлі балама тәсілдерді, әдістер мен технологияларды пайдалануды талап етеді.

Бейбіт этносаралық және конфессияаралық қатынастар кез-келген көп мәдениетті мемлекеттің болуы үшін негіз болып табылады, бейбітшілік пен келісім үшін жиі кездергі жасайтын блок болып табылады. Этносаралық қақтығыстардың пайда болу себебі саясаткерлердің, ұлттық көшбасшылардың, дінбасылардың, бұқаралық ақпарат құралдарының және отандық оқиғалардың кез келген сыпайы немесе қасақана арандатушылық мәлімдемесі болуы мүмкін.

Этносаралық қақтығыс - бұл себептер үйлесімсіз қажеттіліктер, мүдделер, мақсаттар мен құндылықтар, сондай-ақ даму тенденциялары бойынша этникалық сызықтармен ұйымдастырылған адамдар мен топтардың

ашық қақтығыстығы. Бір жағынан, объективті және субъективті әлеуметтік қайшылықтардың субъективті, нақты, нақты-этникалық көрінісі, ал екінші жағынан, жанжал субъектілері этникалық негізде қалыптасқан әлеуметтік топтар ретінде сипатталуы мүмкін. Этникалық жанжалдардың факторларын жанжалды талдау оларды белсенді және түзетуді реттеудің тиімді тетіктерін негіздеу үшін өте маңызды. Этносаралық қақтығыстардың негізі табиғи, демографиялық, ұлттық, географиялық және экологиялық ортада, оның этномәдени, экономикалық және әлеуметтік салаларында туындайтын қақтығыстар болып табылады [2].

Байланыстың дамуы қоғамнан тұрақты және мәдени ынтымақтастықты сақтап қалатын көптеген шешімдерді талап етеді, алайда қоғам өзара әрекеттесу деңгейі бойынша жанжалды жағдайға қайтадан ауысады. Этносаралық конфликттер бүкіл әлемде таралған түрлі қайшылықтарды тудырады. Кез келген мемлекеттің міндеті - мұндай қақтығыстарды шешу, осы мәселені шешуді жеңілдету жолдарын іздестіру, бірақ оны тиімді пайдалану әрдайым мүмкін емес.

Осыған байланысты этносаралық және дінаралық негізде туындаған жанжалдарды шешудің әртүрлі жолдары бар. Медиацияға қызығушылық артуда. Реттеудің нысаны ретінде, медиация терең әлеуетке ие және күнделікті өмірде адамдар арасында туындайтын қарама-қайшылықтарды шешу сияқты көрінетін қиын мәселелерді шешуге мүмкіндік береді.

Медиация – тараптардың ерікті келісімі бойынша жүзеге асырылатын, олардың өзара қолайлы шешімге қол жеткізуі мақсатында медиатордың (медиаторлардың) жәрдемдесуімен тараптар арасындағы дауды (дау-шарды) реттеу рәсімі¹.

А.А. Максуров және М.В. Таланова: «Медиация бүгінгі күні заң ғылымы саласындағы ең перспективалы және зерттелмеген адам қызметінің түрі» [3].

Көптеген адамдар медиацияны даудың сот шешімімен салыстырады. Бірақ медиация процесінде жасалатын шешім, сондай-ақ жанжалдың сот шешімін сот әділдігін жүзеге асырудың қарсы тәсілдері ретінде салыстыруға болады. Сот шешімі сепаратистік әділеттілік әдісіне негізделген уақытта, медиация келіссөздер арқылы ортақ мүдделерді келісу үшін негіз қалайды.

Медиацияның қазіргі әлемдегі өзектілігі негізінен этносаралық және конфессияаралық қатынастардың күрделілігімен байланысты. Бұл сұрақтар көбінесе біздің мемлекетіміздегі

¹ <http://adilet.zan.kz/rus/docs/Z1100000401/compare>

тұрақсыз жағдайды тудырады.

Біздің уақытымызда этносаралық байланыстардың ұлғаюы байқалады, бұл көші-қонның өсуі мен әлеуметтік өзара әрекеттесудің артуына байланысты. Әртүрлі ұлттар өкілдері бірдей өмір сүреді немесе бірлесе өмір сүреді, олардың мақсаты этникалық сәйкестікті сақтау болып табылады. Осындай диаспоралардың басқа этникалық топтармен айырмашылықтарының болуы әртүрлі ұлттық топтардың өкілдерінің арасында шиеленістің деңгейін арттырады. Диаспоралардағы өз этносының мүдделерін көтеру көбіне қоғаммен немесе кез келген басқа диаспорамен осы этнос жанжалын туғызады. 2011 жылғы 28 қаңтарындағы қабылданған Қазақстан Республикасының «Медиация туралы» Заңына сәйкес медиацияны қолдану саласы болып азаматтар мен заңды тұлғалардың азаматтық, еңбек, отбасылық және басқа да құқықтық қатынастардан туындайтын, сондай-ақ ауыр және ауылығы орташа қылмыстар туралы істер бойынша қылмыстық сот ісін жүргізу барысында қаралатын даулар болып табылады.

Медиацияның тәжірибесі - бұл мәселелерді шешудің қазіргі формасына балама.

Этносаралық және конфессияаралық қатынастарды реттеу процесі сот тәртібімен, сондай-ақ медиация нысанында сотқа дейінгі реттеу аясында жүзеге асырылуы мүмкін. Медиация - қақтығысқан тараптар үшін өзара тиімді болатын айырмашылықтарды шешу жолдарын іздейді. Бұл әртүрлі жанжалдарды, соның ішінде этносаралық және конфессияаралық сипаттағы мәселелерді реттеуге көмектеседі.

Медиацияны ұлтаралық қатынастардың баламалы және соттан тыс реттеу формасы ретінде қарастырған кезде Қазақстанда медиация дәстүрлі қазақ қоғамы би алаңын қолданса да, жас әлеуметтанулық және құқықтық құбылыс екенін есте ұстаған жөн. Қазақстандағы медиацияның жоғары тиімді институтын қалыптастыру мен дамытудағы практикалық қиындықтар, негізінен, екі факторлық факторлармен байланысты: заң институтының даму деңгейі, нәтижесінде азаматтардың құқықтық мәртебесі, Қазақстандағы қоғамның заң үстемдігімен сәйкестендіру деңгейі, сондай-ақ көпұлтты және аумақтық байланысты мемлекетіміздің ерекшеліктері. Бір жағынан, Қазақстандағы заң институты дамиды, ал екінші жағынан қоғамдық пікір мен қоғамдық сананың белгілі бір пассивтілігі бар. Бұл Қазақстандағы медиация институтын қалыптастыру мен дамытуға елеулі кедергі.

Әлемдегі делдалдық өте кең таралған, түрлі дауларды шешу үшін қолданылады. Медиаторлар-делдалдардың қызмет түрі пайда болды, ірі мамандар пайда болды, оларға сұраныс және олар көрсеткен қызметтері бол-

ды. Медиаторға қатысты дауларды шешу үшін келіссөздер дауларды шешудің баламалы жолдарының бірі ретінде қарастырылады.

Ұлттық және діни құндылықтардан туындайтын қақтығыстар, этносаралық қарым-қатынастар саласындағы маңызды қарым-қатынастар ең қиын шешімдердің бірі болып табылады. Мәдениетаралық этникалық қарым-қатынас сипаттамалары мен ерекшеліктері тұрғысынан диалогтың тәжірибесін зерделеу жанжалдардың шешілуіне және адамдардың арасындағы ауқымды және жойғыш этно-саяси қақтығыстарға жол бермеуіне жол бермеудің негізін қалыптастыру үшін қажет.

Этносаяси қақтығыстар мемлекеттердің аумақтық тұтастығына қауіп төндіреді, әдетте, зорлық-зомбылықтың жоғары деңгейімен жүреді және мәжбүрлі көші-қон ағындарын тудырады. Этно-саяси қақтығыстарды зерттеу әдістемесі тұрғысынан алғанда, ең күрделі мәселе этникалық құбылыспен байланысты.

Тәуелсіз медиатор, мысалы, медиатор, жанжалдаушыларға ортақ проблемаларды шешу үшін одан әрі ынтымақтасу мүмкіндігін көрсете алады. Жанжалдың өзара іс-қимылының бұл түрі қақтығысты бұзушы емес, шығармашылық мазмұнды береді.

Этномедиацияны жанжалды шешу процедурасы ретінде түсіну, ең болмаса, жанжалға түсетін тараптардың біреуі этникалық көзқарастарды, құндылықтарды, стереотиптерді басшылыққа ала отырып, өз талаптарын қалыптастырған кезде, бұл этносаралық жүйедегі этносаралық жүйелерде қалыптасқан элементтің түрлі парадигмалары арасында ымыралылықты табуға мүмкіндік беретінін атап өту қажет.

ТМД елдерінің қазіргі заманғы әлеуметтік-мәдени кеңістігінде әр түрлі танымдық үлгілердің өркениеттік парадигмалары: проза, заманауи және постмодернистік байланыста [4].

Осы модельдердің әрқайсысында этностық әртүрлі көрініс табады және постмодерндік тәсілді жүзеге асыратын медиация осы когнитивтік модельдерде ұсынылған құндылық бағдарларының әрқайсысының теңдігінің принципін жүзеге асыруға мүмкіндік береді. Медиация кезінде қақтығыс кезінде өзара әрекеттесудің этникалық ерекшеліктерін ескере отырып, «қоғам мен мәдениеттің бірлігі» қағидаты қолданылады. Осылайша, медиацияны және этномедиацияны әлеуметтік және азаматтық-құқықтық қатынастардың уақтылы, тиісті және перспективалық тәжірибесі ретінде сипаттауға болады.

Медиация тараптар арасындағы жанжалдың өзара әрекеттесуін тәуелсіз делдалмен диалог түрінде аударуға мүмкіндік береді. Бұл жанжалдарды шешудегі процедуралық тәсілдемені сақтауды қамтамасыз ететін және өза-

ра тиімді шешімдерді іздестіруге бағытталған тараптарды бағдарлауға сындарлы көзқарасты қолдайтын делдалдық делдал. Медиация - жанжалдарды шешудегі үшінші тараптың қатысуының ең жұмсақ түрі.

Медиация тараптар арасындағы қақтығыстарды өзара тәуелсіз медиатордың қатысуымен диалог түрінде аударуға мүмкіндік береді. Бұл жанжалдарды шешудегі процедуралық тәсілдемені сақтауды қамтамасыз ететін және өзара тиімді шешімдерді іздестіруге бағытталған тараптарды бағдарлауға сындарлы көзқарасты қолдайтын делдалдық шешім. Осыған байланысты осы саладағы ғылыми зерттеулер жеткілікті түрде ұсынылмаған. Медиация саласындағы зерттеулердің қазіргі заманғы бағыттарын және медиация практикасын дамытуды ең дұрыс шолуды А.Н. Островский берген. Автор медиацияны мәдениетаралық қатынастарға интеграцияның екі негізгі аспектісін көрсетеді. Бұлар: 1) «экономикалық кеңістіктің интеграциялық үдерістерінде, мәдениетаралық, этносаралық және конфессияаралық қақтығыстарда медиацияны реттеу және алдын алу құралы ретінде қолдану» және 2) медиацияны және медиацияны пайдалануды мәдениетаралық диалогты сақтау тәсілі ретінде қолдану[5].

Ең алдымен этносаралық қақтығыстардың себептерін білу маңызды. Әрине, жаһандық және жергілікті этникалық қақтығыстардың себептерін бөліп көрсету қажет екендігін атап өткен жөн.

Медиация мәселелерін ұлтаралық қатынастар реттеушісінің функциясы ретінде анықтаған кезде, жергілікті этносаралық қақтығыстардың себептерін қарастыру қажет.

Заманауи тәжірибені талдау жергілікті этникалық қақтығыстардың негізгі себептері болып табылады:

1. Халықаралық деңгейге адамдар арасындағы қақтығыстарды орнату;
2. Этносаяси және діни-саяси айырмашылықтар;
3. Этносаралық қатынастардың жай-күйі туралы және мемлекеттік ұлттық саясатты іске асыру туралы халықтың жеткіліксіз хабардар болуы;
4. БАҚ-қа ұлттық саясатты жан-жақты қамту;
5. Мемлекеттік ұлттық саясатты іске асыру үшін ғылыми қолдаудың төмен деңгейі, оның ішінде: мемлекеттік ұлттық саясатта терминологияны әртүрлі түсіндіру[6].

Этносаралық қарым-қатынастарды үйлестіруге кедергі келтіретін факторлар - азаматтардың үкіметке және әкімшілікке деген сенімінің төмендігі, сыбайлас жемқорлықтың, азаматтардың заң мен сот алдындағы теңдіктің жоқтығына, белгілі бір мемлекеттік органдардың лауазымды тұлғаларын кейбір халықтар-

дың мәдениетіне және әдет-ғұрыптарына нұқсан келтірмеуі, сот төрелігін қамтамасыз етуге қабілетсіздігі, халықтың заңды мүдделерін қорғау.

Көші-қон үдерістерінің кейбір аспектілері Қазақстандағы этносаралық қарым-қатынасқа кері әсерін тигізеді. Көптеген мигранттар Қазақстанда қабылданған және мигрант-фобия жасайтын және этникалық экстремизмді күшейтетін Қазақстандағы заңдар мен ережелердің сақталуына бейім емес.

Этносаралық қарым-қатынас тәжірибесін талдауға негізделген себептер, ұлттық-мәдени бірлестіктердің белсенділерінің пікірлері жергілікті деңгейдегі этникалық қақтығыстардың себептерін түсінуді қамтамасыз етеді. Ең жақсы шешім этносаралық қақтығыстардың өсуін болдырмау, оларды болдырмау, бұл үшін барлық қажетті қорлар бар.

Екі түрлі мәдениет тараптарының арасындағы қақтығыс, екі түрлі тілдің спикерлері медиация үшін ең күрделі жағдайлардың бірі болып табылады. Мұнда тараптардың арасында классикалық, эмоционалды және психологиялық түсінбеушіліктің барлық спектрі пайда болуы мүмкін. Бұл спектр қарсыластар қолданатын сөйлеу және мәдени конструкцияларды дұрыс түсінбеу арқылы көбейтіледі. Қазіргі уақытта медиация саласында балама дауды шешудегі білікті мамандарға ғана емес, осындай дауларға мамандандырылған кәсіби медиаторларға үлкен қажеттілік бар.

Қол жеткізген жетістіктерге қарамастан, Қазақстанда медиация әлі де болса медиация тәжірибесін одан әрі дамыту үшін, медиацияның әлеуетін тиімді пайдалану үшін бірқатар заңнамалық актілерді талап етеді, соның ішінде әртүрлі әлеуметтік және кәсіби топтар, этникалық топтар және тұтастай қазақстандық қоғам арасында медиацияны кеңінен тарату. Медиацияны дамыту азаматтар мен мемлекет үшін де қажет.

Қазіргі уақытта көпшілік жанжалдарды классикалық схеманың механизмдері арқылы шешу мүмкін емес. Заманауи ұрпақтың қақтығыстары оларды шешу үшін жалпы келісімді іздестіру негізінде жаңа заманауи ұсыныс тәсілдерін талап етеді. Қарсыласу қозғалысы, партизан және діни соғыстар, ұлттық-этникалық қақтығыстар және адамзатқа бұрыннан белгілі болатын мемлекеттік емес халықаралық жанжалдардың басқа да түрлерімен олардың ұқсастығын белгілеуге болады.

Әрбір қақтығысты бірегей деп санауға болады, бірақ салыстырмалы зерттеу мүмкіндігін жоққа шығара алмайды және оларды шешу жолдарын табуда белгілі бір мүмкіндікті бере алатын жанжалдардың дамуындағы кейбір жалпы тенденцияларды табу мүмкін емес [7].

Шынында да, қазіргі заманғы әлемде медиация - жанжалды шешудің ең маңызды

және кеңінен таралған нысандарының бірі. Бүгінде барлық өркениетті елдер мойындаған сот төрелігін жүйелеу қажеттілігіне байланысты медиация институтының жүйелі дамуы ерекше маңызды. Мемлекет дау-жанжалдарды реттеудің тиімді тетіктерін тиімді құруға көбірек көңіл бөледі, сондықтан осы терминдердің мағынасын дұрыс түсіну өте маңызды.

А.Д. Карпенконың пікірі бойынша этно-медиация «этникалық, діни және этникалық даулардағы медиация» болып табылады [8]. Автордың пікірі бойынша, бұл анықтама медиацияны қолданудың тек қана аспектісін қамтиды және қақтығыстың пайда болу процесін процесс ретінде ескере отырып, қосымша қосуды талап етеді. Осыған байланысты Г.П.Рогочей жетекшілігімен зерттеушілер тобы анықтағандай: «Этномедиация - қақтығыстың шешілуінің тәртібі, кем дегенде біреуі қақтығысқан тараптардың этникалық көзқарастарды, құндылықтарды, стереотиптерді басшылыққа ала отырып, өз талаптарын қалыптастырады». Бұл жұмыста ғалымдар қақтығыстың өзара әрекеттестігі контекстінде этникалық топтың әртүрлі әлеуметтік-саяси және психологиялық көріністерін анықтау және оларды реттеу практикасына енгізудің маңыздылығын дәлелдеу мәселесін шешеді.

Қатысушылар тарапынан жанжал жағдайларын қабылдау мен түсіндірудің этникалық жағынан ерекшелігі де ғылыми қызығушылық тудырады. Нәтижелер тек этникалық медиацияға ғана емес, көпұлтты және көпұлтты қоғамдардағы диалогты дамытуға ықпал етеді, бұл, әрине, Қазақстан азаматтары мен Ресей Федерациясының азаматтары болып табылады.

Сонымен қатар қазіргі заманғы ресейлік жағдайлар аясында медиация тәжірибе ретінде оның қазіргі кездегі медиация тәжірибесін жүргізу үшін заңнамалық базаны белсенді түрде қалыптастырумен қатар, сондай-ақ медиаторларды даярлаумен айналысатын білім беру мекемелерінің пайда болуымен байланысты екендігін атап өткен жөн. Халықтың құқықтық сауаттылығының төмен деңгейімен қатар бұл қоғам дамуының қазіргі кезеңінде медиацияны кеңінен енгізу үшін жеткіліксіз екенін көрсетеді. Сонымен бірге қазіргі кезде әлеуметтік жанжалдарды қоғамдық қатынастар практикасына осы әдісті енгізу үшін жағдайдың белсенді түрде дамуы жақын арада реттеуші механизмнің кең перспективалары бар екенін айқындайды.

Келешектегі жағдайларды неғұрлым нақты анықтау және, атап айтқанда, медиацияны этносаралық қатынастардың қазіргі заманғы үрдісіне енгізудің маңыздылығы үшін

жұмыс шеңберінде зерттеу жүргізілді, соның нәтижесінде мынадай факторлар болды:

- жергілікті этникалық топ мүшелерінің этникалық өзін-өзі тануының деңгейі жоғары және керісінше титулдық ұлт өкілдерінің этникалық өзін-өзі тануының салыстырмалы түрде көрсеткіші аз;

- этникааралық қақтығыстарды шешудегі атқарушылық жұмысқа баламалы нұсқалар туралы халықтың хабардар болмауы;

- жанжалды соттан тыс шешуге дайын қоғам мүшелерінің салыстырмалы түрде пайызы жоғары;

- дерексіз әлеуметтік қатынастардың таралуы, оның ортасында тұтас емес қоғамның жеке этносы;

- Ресей қоғамында этникааралық жанжалдардың даму тенденциясы жоғары сипатта болуы мүмкін.

Мәдениетаралық этникалық қарым-қатынас сипаттамалары мен ерекшеліктері тұрғысынан диалогтың тәжірибесін зерделеу жанжалдардың шешілуіне және адамдардың арасындағы ауқымды және жойғыш этно-саяси қақтығыстарға жол бермеуіне жол бермеудің негізін қалыптастыру үшін қажет.

Этносаяси қақтығыстар мемлекеттердің аумақтық тұтастығына қауіп төндіреді, әдетте, зорлық-зомбылықтың жоғары деңгейімен жүреді және мәжбүрлі көші-қон ағындарын тудырады. Этносаяси жанжалдарды зерттеу әдіснамасы тұрғысынан ең күрделі мәселе этникалық құбылысқа байланысты.

Қазақстанда 125 ұлт пен этникалық топтың өкілдері тұрады. Осындай көптеген этникалық мәдениеттердің барлық мүдделерін толығымен ескеру мүмкін емес. Бірақ мүдделер теңгерімінің теңдестірілген болуын қамтамасыз ету - бұл өте нақты міндет.

Этносаралық келіспеушіліктерді реттеудегі үлкен рөлді Қазақстан халқы Ассамблеясы - барлық ұлттардың азаматтарын біріктіру жөніндегі мемлекеттік орган атқарады.

«Қазақстан халқы Ассамблеясы туралы» Заңның 6-бабының 11 тармақшасына сәйкес Ассамблеяның негізгі қызмет бағыттарының бірі этносаралық қатынастар саласындағы келіспеушіліктер мен дауларды реттеу, қақтығысты жағдайларды болдырмау жөнінде ұсынымдар әзірлеу және практикалық шараларды іске асыру және оларды шешуге қатысу болып табылады².

Ассамблеяның және оның жұмыс органдарының сөзсіз делдалдық рөлі туралы айта келе, Қазақстандағы этникалық топтар өздерінің құзыретті ұлттық саясатының арқасында өте маңызды азаматтық және әлеуметтік мәртебесіне ие маңызды аспекті. Бұл

² http://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z080000070_

бірегей ерекшелігі ғасырлар бойы толеранттылық дәстүріне байланысты қалыптасты [9].

Медиация полиэтникалық қоғамдағы делдалдық төзімділік мәдениетінің пайда болуымен және дамуымен тікелей байланысты.

Қазақстанның толеранттылық ерекшелігі полиэтникалық қоғамда медиация функциясы ретінде пайдаланылуы мүмкін. Біз оның кейбір ерекшеліктерін атап өтеміз:

Біріншіден, ол басқа этникалық топтардың өмір салтын құрметтеуді, олардың мінез-құлқын, салт-дәстүрін, әдет-ғұрыптарын, сезімдерін, көзқарасын, идеяларын, нанымдарын құрметтейтін ұлттық сипаттың, менталитет элементінің ерекшелігі.

Екіншіден, қоғамда өзгеше этностық принцип бар екенін түсіну. Үшіншіден, бұл этносаралық қатынастардың мәдениет деңгейінің көрсеткіші, ұлтаралық келісім дәрежесі, халықтың жалпы әлеуметтік жетістігінің көрсеткіші, қарым-қатынасқа және ынтымақтастыққа дайын екендігі.

Төртіншіден, бұл этнос туралы келісіммен, біртұтастығымен сипатталатын мемлекеттік ұлттық саясаттың принципі.

Бесіншіден, этносаралық келіспеушіліктерді шешуге, этносаралық шиеленістерді шешуге, ұлтаралық қатынастарды нығайтуда маңызды элемент болып табылады.

Алтыншыдан, толеранттылық - демократиялық этносаяси саясаттың көрсеткіші, оның мақсаты теңдік, этникалық топтарды өзара құрметтеу және ынтымақтастық, үйлесім мен ұлттық бірлік [10].

Қазақстан халқы Ассамблеясы, біздің ойымызша, этносаралық қатынастар саласындағы бірегей медиатор болып табылады.

Қазақстандағы медиацияны дамытуға жұртшылықтың қатысуымен, Қазақстан халқы Ассамблеясының және оның қоғамдық құрылымдарының қызметі туралы әртүрлі мәселелерді қарастырған жөн:

- медиацияны қолданудың әдістері мен тетіктерін әзірлеу, профилактикалық саясатты, этносаралық өзара байытуды, қоғамдық ұйымдардың, ең алдымен, әлеуметтік үйлесімділікті, толеранттылықты және ұлттық бірлікті нығайтуға байланысты жаңа нысандарын іздестіруге жәрдемдесу;

- медиацияны дамытудың халықаралық тәжірибесін, медиацияны ұйымдастырудағы әлеуметтік қатынастарды құқықтық реттеу және медиатор мәртебесін зерделеу;

Осылайша, этносаралық және конфессияаралық қақтығыстарды реттеудегі медиация қажетті рәсім болып табылады, өйткені біздің заманауи мемлекетіміз барлық жағынан белсенді дамуда, ал бұл сала, өз кезегінде, этносаралық қақтығыстарды шешудің қазіргі заманғы тәсілі ретінде азаматтарға өмір сапасын жақсартуға көмектеседі.

Әрине, Қазақстан халқы Ассамблеясы азаматтық қоғамның саяси емес институттары үшін негізгі диалог алаңы бола отырып, біздің елімізде этносаралық қатынастарды жетілдіру және әлеуметтік-саяси тұрақтылықты қамтамасыз ету саласында бірегей делдал болып қалады.

ӘДЕБИЕТ

1. Шуренкова С.С. Медиация в культуре регулирования межнациональных отношений в современном российском обществе: Дисс... канд. социол. Наук: 22.00.06. – г. Майкоп: 23.06.2017 с.3-4
2. Филлин Иван Викторович, Урегулирование межэтнических конфликтов в современной России. Автореферат, специальность 23.00.02 - политические институты, этнополитическая конфликтология, национальные и политические процессы и технологии. Москва 2007 г. С. 9.
3. Максуров А.А., Таланов М.В. Медиация в праве: юридическая технология медиативных процедур. – <http://base.garant.ru/57630304/>
4. Рогочая Г.П., Савва Е.В., Улько Е.В. Этничность как контекст конфликтного взаимодействия: психологический и социально-политический аспекты // Политическая конфликтология. Человек. Сообщество. Управление. - 2018. - Том 19. - №1. - С.62-65.
5. Островский А.Н. Актуальные направления научных исследований в области медиации и развития медиативных практик // Обзор материалов науч.-практ. конф. «Медиация: теория, практика, перспективы развития» 13–14 апреля 2017 г. Москва // Вестник Федерального института медиации http://fedim.ru/wp-content/uploads/2016/12/Mediatsiya_Sbornik-tezisev-12.04.2017.pdf
6. Алешина Ю.Е. Проблемы теории и практики медиации // Личность. Общение. Групповые процессы. Современные направления теоретических и прикладных исследований в зарубежной психологии: Сб. трудов АН СССР ИНИОН. - М., 1991.-С. 38.
7. Шамликашвили Ц.А. Что восстанавливает восстановительное правосудие? Два взгляда на проблему преступления и наказания // Медиация и право. - 2010. - № 3. - С. 22–30.
8. Карпенко А.Д. Примирительные процедуры в суде: коллективная монография. -

Санкт-Петербург: ООО «Аргус», 2014 – 127 с.

9. Самир Гараев. «Рязанская газета»: Решения для общей пользы. 23 ноября 2017 года.

10. Арсланова Ю. Р. Ассамблея народа Казахстана как уникальный медиатор в сфере межэтнических отношений // Вестник КазНПУ, Алматы, 2016. <https://articlekz.com/article/18182>

REFERENCES

1. Shurenkova S.S. «Mediatsiya v kul'ture regulirovaniya mezhnatsional'nykh otnosheniy v sovremennom rossiyskom obshchestve» Dissertatsiya na soiskaniye uchenoy stepeni kandidata sotsiologicheskikh nauk 22.00.06 – sotsiologiya kul'tury

2. Filin Ivan Viktorovich, Uregulirovaniye mezhnatsional'nykh konfliktov v sovremennoy Rossii. Avtoreferat, spetsial'nost' 23.00.02 - politicheskiye instituty, etnopoliticheskaya konfliktologiya, natsional'nyye i politicheskiye protsessy i tekhnologii. Moskva 2007 g. S. 9.

3. Maksurov A.A., Talanov M.V. Mediatsiya v prave: yuridicheskayatekhnologiyamediativnykhprotsedur. Rezhimdostupa – www.consultant.ru

4. Rogochaya G.P., SavvaYe.V., Ul'koYe.V. Etnichnost' kakkontekstkonfliktnogovzaimodeystviya: psikhologicheskii i sotsial'no-politicheskiyaspekty // Politicheskayakonfliktologiya. Chelovek. Soobshchestvo. Upravleniye. - 2018. - Tom 19. - №1. - S.62-65.

5. Ostrovskiy A.N. Aktual'nyyenapravleniyanauchnykhissledovaniy v oblastimediatsii i razvitiyamediativnykhpraktik // Obzormaterialovnauch.-prakt. konf. «Mediatsiya: teoriya, praktika, perspektivyrazvitiya» 13–14 aprelya 2017 g. Moskva // VestnikFederal'nogoinstitutamediatsii http://fedim.ru/wp-content/uploads/2016/12/Mediatsiya_Sbornik-tezisev-12.04.2017.pdf

6. AleshinaYU.Ye. Problemyteoriiipraktikimediatsii // Lichnost'. Obshcheniye. Gruppyyeprotsessy. Sovremennyenapravleniyateoreticheskikhprikladnykhissledovaniy v zarubezhnoy psikhologii: Sb. trudov AN SSSR INION. - M., 1991.-S. 38.

7. Shamlikashvili TS.A. Chtovosstanavlivayetvosstanovitel'noyepравосудиye? Dvavzglyadanap roblemuprestupleniyainakazaniya // Mediatsiyaipravo. - 2010. - № 3. - S. 22–30.

8. Karpenko A.D. Primiritel'nyyeprotsedury v sude: kollektivnayamonografiya. - Sankt-Peterburg: ООО «Аргус», 2014 – 127 с.

9. Samir Garayev. «Ryazanskayagazeta»: Resheniyadlyaobshcheypol'zy. 23 noyabrya 2017 goda.

10. ArslanovaYU.R. AssambleyanarodaKazakhstanakakunikal'nyymediatorvsferemezhetnicheskikh otnosheniy // VestnikKazNPU, Almaty, 2016. <https://articlekz.com/article/18182>